

KOMISJONI OTSUS,

24. juuni 2011,

millega kehtestatakse määrdeainetele ELi ökomärgise andmise ökoloogilised kriteeriumid

(teatavaks tehtud numbri K(2011) 4447 all)

(EMPs kohaldatav tekst)

(2011/381/EL)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrust (EÜ) nr 66/2010 ELi ökomärgise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 8 lõiget 2,

olles nõu pidanud Euroopa Liidu ökomärgise komisjoniga

ning arvestades järgmist:

- (1) Määruse (EÜ) nr 66/2010 alusel võib ELi ökomärgise anda toodetele, mille keskkonnamõju kogu toote olemusringi jooksul on väike.
- (2) Määruses (EÜ) nr 66/2010 on sätestatud, et ELi ökomärgise andmise konkreetset kriteeriumid kehtestatakse tooterühmade kaupa.
- (3) Komisjoni otsusega 2005/360/EÜ ⁽²⁾ on kehtestatud määrdeainetele ökoloogilised kriteeriumid ning asjaomased hindamis- ja kontrollinõuded, mis kehtivad kuni 30. juunini 2011.
- (4) Kriteeriume on hiljem seoses tehnika arenguga läbi vaadatud. Uued kriteeriumid ning asjaomased hindamis- ja kontrollinõuded peaksid kehtima neli aastat alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast.
- (5) Otsus 2005/360/EÜ tuleks selguse huvides asendada.
- (6) Tootjate jaoks, kelle toodetud määrdeainetele on antud ELi ökomärgis vastavalt otsuses 2005/360/EÜ sätestatud kriteeriumidele, tuleks ette näha üleminekuperiood, et neil oleks piisavalt aega viia oma tooted vastavusse läbi-vaadatud kriteeriumide ja nõuetega. Tootjatel tuleks ka lubada esitada taotlusi otsuses 2005/360/EÜ või käesolevas otsuses sätestatud kriteeriumide alusel kuni otsuse 2005/360/EÜ kehtivusaja lõpuni.

- (7) Käesoleva otsusega ettenähtud meetmed on kooskõlas määruse (EÜ) nr 66/2010 artikli 16 kohaselt asutatud komitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Tooterühm „määrdeained“ hõlmab järgmisi kategooriaid:

1. kategooria: hüdraulikavedelikud ja traktori käigukastiõlid;
2. kategooria: määrded ja dedvudmäärded;
3. kategooria: mootorsae ketiõlid, vormimäärded, trossimäärded, dedvudõlid ja muud muutumatult keskkonda sattuvad määrded;
4. kategooria: kahetaktilise mootori õlid;
5. kategooria: tööstuslikud õlid ja laevaseadmeõlid.

Artikkel 2

Käesolevas otsuses on kasutatud järgmisi mõisteid:

- 1) „määrdeaine“ – baasvedelikest ja lisaainetest koosnev valmistis;
- 2) „baasvedelik“ – määrdevedelik, mille voolavust, vananemist, määrimisvõimet ja kulumisvastaseid omadusi ning saasteainete kogunemiseiga seotud omadusi ei ole parandatud lisaaine(te) lisamisega;
- 3) „aine“ – looduslik või mis tahes meetodi abil toodetud keemiline element või selle ühend, kaasa arvatud toote stabiliseerimiseks vajalik lisaaine või tootmismetodist tingitud lisand, kuid välja arvatud lahusti, mida on võimalik aine stabiilsust vähendamata ja selle koostist muutmata eraldada;
- 4) „paksendaja“ – baasvedelikus leiduv(ad) aine(d), mida kasutatakse määrdevedeliku või määrdede paksendamiseks või selle voolavuse muutmiseks;

⁽¹⁾ ELT L 27, 30.1.2010, lk 1.⁽²⁾ ELT L 118, 5.5.2005, lk 26.

- 5) „põhikomponent” – iga aine, mis moodustab rohkem kui 5 % määrdeaine massist;
- 6) „lisaaine” – aine või segu, mille peamine eesmärk on voolavuse, vananemise, määrimisvõime ja kulumisvastaste omaduste või saasteainete kogumise parandamine;
- 7) „määre” – tahke või pooltahke segu, mis koosneb paksendajast ja võib sisaldada muid koostisosi, mis annavad vedelale määrdeainele eriomadusi.

Artikkel 3

Selleks et tootele saaks anda ELi ökomärgise määruse (EÜ) nr 66/2010 alusel, peab toode kuuluma käesoleva otsuse artiklis 1 kindlaksmääratud tooterühma „määrdeained” ja vastama käesoleva otsuse lisa sätestatud kriteeriumidele ning asjaomastele hindamis- ja kontrollinõuetele.

Artikkel 4

Tooterühmale „määrdeained” kehtestatud ökoloogilised kriteeriumid ning asjaomased hindamis- ja kontrollinõuded kehtivad neli aastat alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast.

Artikkel 5

Haldusotstarbel omistatakse tooterühmale „määrdeained” kood „027”.

Artikkel 6

Otsus 2005/360/EÜ tunnistatakse kehtetuks.

Artikkel 7

1. Erandina artiklist 6 hinnatakse määrdeainete tooterühma kuuluvatele toodetele ELi ökomärgise andmise taotlusi, mis on esitatud enne käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäeva, vastavalt otsuses 2005/360/EÜ sätestatud tingimustele.

2. Tooterühma „määrdeained” kuuluvatele toodetele ELi ökomärgise andmise taotlused, mis on esitatud alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast kuni 30. juunini 2011, võivad olla koostatud kas otsuses 2005/360/EÜ või käesolevas otsuses sätestatud kriteeriumide alusel. Kõnealuseid taotlusi hinnatakse vastavalt kriteeriumidele, mille alusel taotlus on koostatud.

3. ELi ökomärgist, mis on antud vastavalt otsuses 2005/360/EÜ sätestatud kriteeriumidele hinnatud taotluse alusel, võib kasutada 12 kuud alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast.

Artikkel 8

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 24. juuni 2011

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Janez POTOČNIK

LISA

RAAMISTIK**Kriteeriumide eesmärk**

Järgnevate kriteeriumide eesmärk on eelkõige propageerida tooteid, mis avaldavad kasutamise ajal nõrgemat mõju veekeskkonnale ja pinnasele ja sisaldavad suure osa bioloogilise päritoluga materjali.

KRITEERIUMID

1. Ained ja segud, mille kasutamine on keelatud või lubatud piirangutega
2. Teatavate ainete välistamine
3. Lisatingimused veekeskkonnale avaldatava mürgise toime kohta
4. Biolagunevus ja bioakumuleerumisvõime
5. Taastuv toore
6. Tehnilise taseme miinimumnõuded
7. ELi ökomärgisel esitatav teave

Hindamis- ja kontrollinõuded

a) Nõuded

Iga kriteeriumi juures on esitatud konkreetsed hindamis- ja kontrollinõuded.

Kui taotleja peab pädevale asutusele kriteeriumide täitmise tõenduseks esitama deklaratsioone, dokumente, analüüse, katsearuandeid või muid dokumentaalseid tõendeid, siis eeldatakse, et need võivad pärineda taotlejalt ja/või tema tarnija(te)lt ja/või selle/nende allhankija(te)lt jne.

Lisaaine, paksendaja või baasvedeliku tarnija võib esitada asjakohase teabe otse pädevale asutusele.

Võimaluse korral tehakse katsed standardi EN ISO 17025 nõuetele vastavas või samaväärses laboris.

Vajaduse korral võib kasutada ka muid katsemeetodeid peale iga kriteeriumi puhul esitatute, kui taotlust hindav pädev asutus kinnitab nende samaväärsust.

Vajaduse korral võivad pädevad asutused nõuda täiendavaid dokumente ja teha sõltumatuid kontrolle.

Tabelis 1 on esitatud määrdeainetoote iga koostisaine hindamise üldskeem.

b) Mõõtmispiirid

Kõik koostisained, mida on taotlusekohases määrdeaines rohkem kui 0,010 massiprotsenti ja mida on sellesse kavatselt lisatud ja/või selles tahtlikult moodustatud keemilise reaktsiooniga, tuleb selgesõnaliselt deklareerida, esitada nende nimetused ja tegelik sisaldus massiprotsentides ning lisada võimaluse korral nende CASi number ja EÜ registreerimisnumber.

Kriteeriume kohaldatakse järgmisel viisil:

- taotlusekohasele määrdeainele – kriteeriumid 1a, 6 ja 7;
- igale deklareeritud ainele, mis on kavatselt lisatud või moodustatud, sisaldusega üle 0,010 massiprotsendi – kriteeriumid 1b ja 2;
- igale deklareeritud ainele, mis on kavatselt lisatud või moodustatud, sisaldusega üle 0,10 massiprotsendi – kriteeriumid 3, 4 ja 5.

Lisaks sellele, kõigi selliste deklareeritud ainete üldsisaldus, mille kohta formuleeritud kriteeriume 3 ja 4 ei kohaldata, peab jääma alla 0,5 massiprotsendi.

ELi ÖKOMÄRGISE KRITERIUMID

Kriteerium 1. Ained ja segud, mille kasutamine on keelatud või lubatud piirangutega

a) Ohtlikud ained ja segud

Vastavalt määruse (EÜ) nr 66/2010 (ELi ökomärgise kohta) artikli 6 lõikele 6 ei sisalda toode ega ükski selle osa aineid (mis tahes vormis, kaasa arvatud nanovorm), mis vastavad järgmiste ohu- või riskilauseetega klassifitseerimise tingimustele vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1272/2008 ⁽¹⁾ või nõukogu direktiivile 67/548/EMÜ, ⁽²⁾ ega sisalda aineid, millele on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 ⁽³⁾ artiklis 57. Järgmised riskilauseed kehtivad üldiselt ainetele. Tootele kavatselt lisatud nanovormide puhul tuleb tõendada selle kriteeriumi täitmist mis tahes kontsentratsiooni puhul.

Ohulausete ja riskilauseete loetelu:

Ohulause ⁽¹⁾	Riskilause ⁽²⁾
H300 Allaneelamisel surmav	R28
H301 Allaneelamisel mürgine	R25
H304 Allaneelamisel või hingamisteedesse sattumisel võib olla surmav	R65
H310 Nahale sattumisel surmav	R27
H311 Nahale sattumisel mürgine	R24
H330 Sissehingamisel surmav	R26
H331 Sissehingamisel mürgine	R23
H340 Võib põhjustada geneetilisi defekte	R46
H341 Arvatavasti põhjustab geneetilisi defekte	R68
H350 Võib põhjustada vähktõbe	R45
H350i Sissehingamisel võib põhjustada vähktõbe	R49
H351 Arvatavasti põhjustab vähktõbe	R40
H360F Võib kahjustada viljakust	R60
H360D Võib kahjustada loodet	R61
H360FD Võib kahjustada viljakust. Võib kahjustada loodet	R60; R61; R60-61
H360Fd Võib kahjustada viljakust. Arvatavasti kahjustab loodet	R60-R63
H360Df Võib kahjustada loodet. Arvatavasti kahjustab viljakust	R61-R62
H361f Arvatavasti kahjustab viljakust	R62
H361d Arvatavasti kahjustab loodet	R63
H361fd Arvatavasti kahjustab viljakust. Arvatavasti kahjustab loodet	R62-63
H362 Võib kahjustada rinnaga toidetavat last	R64
H370 Kahjustab elundeid	R39/23; R39/24; R39/25; R39/26; R39/27; R39/28
H371 Võib kahjustada elundeid	R68/20; R68/21; R68/22

⁽¹⁾ ELT L 353, 31.12.2008, lk 1.

⁽²⁾ EÜT 196, 16.8.1967, lk 1.

⁽³⁾ ELT L 396, 30.12.2006, lk 1.

Ohulause (1)	Riskilause (2)
H372 Kahjustab elundeid pikaajalisel või korduval kokkupuutel	R48/25; R48/24; R48/23
H373 Võib kahjustada elundeid pikaajalisel või korduval kokkupuutel	R48/20; R48/21; R48/22
H400 Väga mürgine veeorganismidele	R50
H410 Väga mürgine veeorganismidele, pikaajalise toimega	R50-53
H411 Mürgine veeorganismidele, pikaajalise toimega	R51-53
H412 Ohtlik veeorganismidele, pikaajalise toimega	R52-53
H413 Võib avaldada veeorganismidele pikaajalist kahjulikku toimet	R53
EUH059 Ohtlik osoonikihile	R59
EUH029 Kokkupuutel veega eraldub mürgine gaas	R29
EUH031 Kokkupuutel hapetega eraldub mürgine gaas	R31
EUH032 Kokkupuutel hapetega eraldub väga mürgine gaas	R32
EUH070 Silma sattumisel mürgine	R39-41

(1) Nagu on sätestatud määruses (EÜ) nr 1272/2008.

(2) Nagu on sätestatud direktiivis 67/548/EMÜ.

Kõnealust kriteeriumi kohaldatakse ka seoses järgmiste ohulausetega ja riskilauseetega:

Ohulause (1)	Riskilause (2)
H334 Sissehingamisel võib põhjustada allergiat, astma sümptomeid või hingamisraskusi	R42
H317 Võib põhjustada allergilist nahareaktsiooni	R43
H314 Põhjustab rasket nahasöövitust ja silmakahjustusi	R34; R35
H319 Põhjustab tugevat silmade ärritust	R36
H315 Põhjustab nahaärritust	R38
EUH066 Korduv kokkupuude võib põhjustada naha kuivust ja lõhenemist	R66
H336 Võib põhjustada unisust ja peapööritust	R67

(1) Nagu on sätestatud määruses (EÜ) nr 1272/2008.

(2) Nagu on sätestatud direktiivis 67/548/EMÜ.

Eespool esitatud nõuet ei kohaldata selliste ainete või segude suhtes, mis muudavad töötlemisel oma omadusi (nt kaotavad oma bioloogilise kättesaadavuse, muutuvad keemiliselt), nii et kirjeldatud ohtu enam ei ole.

Määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 57 punktis a, b või c sätestatud kriteeriumidele vastavate ainete kontsentratsiooni piirmäär ei ületa 0,010 massiprotsenti. Kui artikli 57 punktides a, b või c sätestatud kriteeriumidele vastavate ainete jaoks on osutatud konkreetsed kontsentratsiooni piirmäärad, peaksid need jääma allapoole ühte kümnendikku (1/10) madalaimast esitatud konkreetse sisalduse väärtusest, juhul kui see väärtus ei ole alla 0,010 massiprotsendi.

Tabelis 1 on loetletud erandid kriteeriumist 1a.

Kriteeriumi hindamine ja kontroll: taotleja teatab pädevale asutusele toote täpse koostise. Taotleja tõendab sellele kriteeriumile vastavust tootes olevate ainete puhul, esitades vähemalt määruse (EÜ) nr 1907/2006 VII lisas täpsustatud teabe. Selline teave peab olema konkreetselt aine sellise vormi kohta, kaasa arvatud nanovormid, mida on kasutatud tootes. Taotleja esitab deklaratsiooni sellele kriteeriumile vastavuse kohta, lisades koostisainete loetelu ja ohutuskaardid vastavalt määruse (EÜ) nr 1907/2006 II lisale toote ja kõigi koostisainete loetelu(de)s esitatud ainete kohta. Vastavalt määruse (EÜ) nr 1907/2006 artiklile 31 peavad ohutuskaardil olema märgitud kontsentratsiooni piirmäärad.

Keskkonnaohtude hindamiseks peab toote kohta olema piisavalt andmeid (väljendatud ohulausetega H400–H413 või riskilausetega R50, R50/53, R51/53, R52, R52/53, R53) vastavalt määrusele (EÜ) nr 1272/2008 või direktiivile 67/548/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 1999/45/EÜ⁽¹⁾.

Toote keskkonnaohtlikkuse hindamine toimub vastavalt direktiivi 1999/45/EÜ III lisa nimetatud tavapärasele meetodile või määruse (EÜ) nr 1272/2008 punktis 4.1.3.5.2 kirjeldatud summeerimismeetodile. Siiski võib vastavalt direktiivi 1999/45/EÜ III lisa C osale või määruse (EÜ) nr 1272/2008 punktile 4.1.3.3 valmistise (toote või lisaaine pakendi) katsetamise tulemusi kasutada tavapärasel meetodil või summeerimismeetodil saadava veekeskkonnale mürgise toime kohase klassifikatsiooni muutmiseks.

b) Ained, mis on loetletud vastavalt määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 59 lõikele 1

Määruse (EÜ) nr 66/2010 artikli 6 lõike 6 kohast erandit väljajätmisest ei või kohaldada ainete puhul, mida käsitletakse väga ohtlike ainetena ning mis on kantud määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikliga 59 ette nähtud loetellu ning mille sisaldus segudes on üle 0,010 massiprotsendi.

Hindamine ja kontroll: määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 59 kohasesse kandidaatainete loetellu kantud väga ohtlikuks peetavate ainete loetelu on järgmisel aadressil:

http://echa.europa.eu/chem_data/authorisation_process/candidate_list_table_en.asp

Viide loetelule esitatakse taotluse esitamise kuupäeva seisuga.

Vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 453/2010⁽²⁾ II lisa punktile 3.2.1.c peavad ohutuskaardil olema märgitud kontsentratsiooni piirmäärad.

Kriteerium 2. Teatavate ainete välistamine

Järgmisi loetletud aineid ei tohi lõpptootes olla üle 0,010 massiprotsendi:

- ained, mis on ELi veepoliitika valdkonna eritähelepanu nõudvate ainete loetelus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ⁽³⁾ X lisa, mida on muudetud lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 2455/2001/EÜ,⁽⁴⁾ või OSPARi eritähelepanu nõudvate kemikaalide nimistus (http://www.ospar.org/content/content.asp?menu=00950304450000_000000_000000),
- orgaanilised halogeeniühendid ja nitritiühendid,
- metallid või metalliühendid, välja arvatud naatrium, kaalium, magneesium ja kaltsium ning nende ühendid. Paksendajate puhul võib kasutada ka liitiumi- ja/või alumiiniumiühendeid käesoleva otsuse lisa nimetatud muude kriteeriumidega piiratud kontsentratsioonis.

Hindamine ja kontroll: vastavust nõuetele deklareeritakse kirjalikult ja taotleja kirjutab sellele dokumendile alla.

Kriteerium 3. Veekeskkonnale mürgise toime lisatingimused

Taotleja tõendab, et ta täidab kas kriteeriumi 3.1 või 3.2 nõudeid.

Kriteerium 3.1. Nõuded määrdeainele ja selle põhikomponentidele

Tuleb esitada andmed põhikomponentide ja segu veekeskkonda ohustava ägeda mürgisuse kohta.

Veekeskkonnale ägeda mürgisuse andmed tuleb esitada iga põhikomponendi kohta kahel järgmisel troofilisel tasandil: vetikad ja vesikirbud (*Daphnia*)⁽⁵⁾. Iga põhikomponendi ägeda mürgisuse kriitiline kontsentratsioon veekeskkonnas on vähemalt 100 mg/l.

Veekeskkonnale ägeda mürgisuse andmed tuleb esitada iga taotlusekohase määrdeaine kohta kolmel järgmisel troofilisel tasandil: vetikad, vesikirbud ja kalad. 1. ja 5. kategooria määrdeainel on veekeskkonnale ägeda mürgisuse kriitiline kontsentratsioon vähemalt 100 mg/l ning 2., 3. ja 4. kategooria määrdeainel – vähemalt 1 000 mg/l.

Tabelis 2 on kokkuvõtte erinevatele määrdeainekategooriatele esitatavatest nõuetest vastavalt kriteeriumile 3.1.

⁽¹⁾ EÜT L 200, 30.7.1999, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 133, 31.5.2010, lk 1.

⁽³⁾ ELT L 327, 22.12.2000, lk 1.

⁽⁴⁾ EÜT L 331, 15.12.2001, lk 1.

⁽⁵⁾ Käesoleva otsuse rakendamisel võib merekeskkonda käsitlevate andmete esitamisel asendada vesikirbud alati koorikloomadega.

Hindamine ja kontroll: lubatud on esitada nii mere- kui ka mageveekeskkonda käsitlevaid mürgisuse andmeid. Katsed viiakse läbi vastavalt järgmistele juhiste, kasutades nendes nimetatud katseliike: vetikate puhul ISO/DIS 10253 või OECD 201 või nõukogu määruse (EÜ) nr 440/2008⁽¹⁾ lisa C osa punkt 3, vesikirpude puhul ISO TC 147/SC5/WG2 või OECD 202 või komisjoni määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punkt 2 ja kalade puhul OECD 203 või komisjoni määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punkt 1. Kokkuleppel pädeva asutusega on lubatud kasutada ka samaväärsed katsemeetodeid. Vetikate puhul on lubatud esitada ainult 72 tunni ErC50, vesikirpude puhul 48 tunni EC50 ja kalade puhul 96 tunni LC50.

Kriteerium 3.2. Nõuded iga deklareeritud aine kohta, mida on üle 0,10 massiprotsendi

Pikaajalisel või korduval kokkupuutel avalduva (kroonilise) mürgisuse katsete tulemused tuleb esitada täheldatavat toimet mitteavaldava kontsentratsiooni (NOEC) vormis järgmise kahe troofilise taseme kohta: vesikirbud ja kalad.

Kui kroonilise mürgisuse katsete tulemusi ei ole, tuleb veekeskkonna jaoks ägeda mürgisuse katsete tulemused esitada järgmise kahe troofilise taseme kohta: vetikad ja vesikirbud. Igas viiest määrdeaine kategooriast võib olla üks veekeskkonna jaoks teataval määral mürgine aine või mitu sellist ainet, mille kumulatiivne massikontsentratsioon vastab tabelile 1.

Hindamine ja kontroll: täheldatavat toimet mitteavaldava kontsentratsiooni (NOEC) andmed kahe troofilise taseme, vesikirpude ja kalade jaoks määratakse järgmist katsemeetoditega: vesikirpude ja kalade puhul vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punkt 20 ja 14 või samaväärsed katsemeetodid kokkuleppel pädeva asutusega.

Vetikate ja vesikirpude kohta on lubatud esitada nii mere- kui ka mageveekeskkonda käsitlevaid mürgisuse andmeid. Katsed merevees viiakse läbi vastavalt järgmistele juhiste, kasutades nendes nimetatud katseliike: vetikate puhul ISO/DIS 10253 või OECD 201 või komisjoni määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punkt 3, vesikirpude puhul ISO TC 147/SC5/WG2 või OECD 202 või komisjoni määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punkt 2 ja kalade puhul OECD 203 või komisjoni määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punkt 1. Kokkuleppel pädeva asutusega on lubatud kasutada ka samaväärsed katsemeetodeid. Vetikate puhul on lubatud esitada ainult 72 tunni ErC50 ja vesikirpude puhul 48 tunni EC50.

Kriteeriumide 3.1 ja 3.2 hindamine ja kontroll: pädevale asutusele esitatakse kõrgetasemelised katsearuanded või kirjanduse andmed (katsete kohta, mis on viidud läbi sobiva meetodi ja hea laboratoorse tava kohaselt) koos kirjandusviidetega; andmetest on näha, et toode vastab tabelis 1 esitatud veekeskkonna jaoks toksilisuse nõuetele.

Halvasti lahustuvate ainete või valmististe puhul (< 10 mg/l) võib mürgise toime määramiseks veekeskkonnas kasutada vesiekstrakti meetodit (water-accommodated fraction, WAF). Määratud koormustaset, mida mõnikord nimetatakse LL50 ja mis on seotud surmava koormusega, võib kasutada otsese klassifitseerimiskriteeriumina. Vesiekstrakt tuleb valmistada järgides soovitusi, mis on esitatud ühes järgmistest suunistest; ECETOC Tehniline aruanne nr 20 (1986), OECD 1992 301 III lisa või ISO suunisdokument ISO 10634 või ASTM D6081-98 (Määrdeainete veekeskkonnale mürgise toime tava-katsetused: proovi valmistamine ja tulemuste tõlgendamine või samaväärsed meetodid). Lisaks loetakse, et kriteeriumi nõuded on täidetud, kui on tõendatud mürgisuse puudumine aine kontsentratsioonil, mis vastab tema lahustuvusele vees.

Veekeskkonna jaoks mürgisuse katset ei ole vaja teha, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- aine, baasvedeliku või lisaaaine klassifikatsioon on juba teatatud määrdeainete klassifitseerimise loetelus,
- on võimalik esitada pädeva asutuse väljaantud deklaratsioon nõuete täidetuse kohta,
- aine tõenäoliselt ei läbi bioloogilisi membraane, kuna tema moolmass on suurem kui 800 g/mool või aine molekuli läbimõõt on > 1,5 nm (> 15 Å),
- aine on polümeer ja sisaldab fraktsiooni moolmassiga alla 1 000 g/mool vähem kui 1 %,
- aine on vees raskesti lahustuv (lahustuvus vees on < 10 µg/l),

kuna selliseid aineid ei käsitata veekeskkonnas elavatele vetikatele ja vesikirpudele ohtlikuna.

Ainete lahustuvus vees määratakse vajaduse korral katsemeetodi OECD 105 või samaväärse katsemeetodi põhjal.

Polümeeri alla 1 000 g/mool moolmassiga fraktsiooni sisaldus määratakse vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa A osa punktile 19 või samaväärse katsemeetodiga.

Kriteerium 4. Biolagunevus ja bioakumuleerumisvõime

Biolagunevust ja bioakumuleerumisvõimet käsitlevad kriteeriumid peavad olema täidetud iga deklareeritud aine puhul, mida koostises on üle 0,10 massiprotsendi.

Määrdeaine ei tohi sisaldada aineid, mis on nii biolagundamatud kui ka bioakumuleerumisvõimelised.

⁽¹⁾ ELT L 142, 31.5.2008, lk 1.

Siiski võib määrdeaine sisaldada ühte või mitut ainet, mis on teatud määral lagunevad ja bioakumuleerumisvõimelised või tegelikult bioakumuleeruvad, kuni tabelis 1 nimetatud kumulatiivse massikontsentratsioonini.

Hindamine ja kontroll: vastavust kriteeriumile tõendatakse järgmise teabe esitamisega:

iga koostisaine biolagunemise katse ja vajaduse korral ka (võimaliku) bioakumuleerumise katse kõrgetasemelised katsearuanded või kirjanduse andmed (katsete kohta, mis on viidud läbi sobiva meetodi ja hea laboratoorse tava kohaselt) koos kirjandusviidetega.

4.1. Biolagunevus

Ainet käsitatakse *lõplikult* (aeroobselt) *biolagunevana*, kui:

1. 28-päevases biolagunemise katsetes vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 C osa punktile 4 või katsemeetoditele OECD 306 või OECD 310 saavutatakse järgmised biolagunemise tulemused:

- lahustunud orgaanilisel süsinikul põhinevas lõpliku biolagunemise katsetes on biolagunemine $\geq 70\%$,
- hapniku neeldumisel või süsinikdioksiidi tekkimisel põhinevas lõpliku biolagunemise katsetes on biolagunemine $\geq 60\%$ teoreetilisest maksimumist.

Sellistes lõpliku biolagunemise katsetes ei pea tingimata kasutama 10-päevase akna põhimõtet. Kui aine saavutab biolagunemise taseme 28 päeva jooksul, kuid mitte 10-päevase vaheperioodi jooksul, võetakse aluseks aeglasem biolagunemise määr.

2. 5-päevase biokeemilise hapnikutarbe (BHT5) ja teoreetilise hapnikutarbe (THT) või BHT5 ja keemilise hapnikutarbe (KHT) [inglisekeelsed lühendid vastavalt BOD5, ThOD ja COD] suhe on vähemalt 0,5. BHT5/(THT või KHT) suhet võib kasutada ainult juhul, kui määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punktis 4 sätestatud meetodi, katsemeetodi OECD 306 või OECD 310 või muu samaväärse meetodiga saadud tulemused ei ole kättesaadavad. BHT5 hinnatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punktile 5 või samaväärse meetodiga ning KHT hinnatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punktile 6 või samaväärse meetodiga.

Ainet käsitatakse *iseenesest biolagunevana*, kui:

- tõendatakse biolagunemine rohkem kui 70 % ulatuses vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punktile 9 või iseenesliku biolagunemise katsemeetodiga OECD 302 C või samaväärse meetodiga, või
- tõendatakse biolagunemine 28 päevaga üle 20 %, kuid alla 60 % vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punktile 4 või katsemeetoditega OECD 306 või OECD 310, mis põhinevad hapniku neeldumisel või süsinikdioksiidi tekkimisel, või samaväärse meetodiga.

Biolagunemise katset ei ole vaja teha, kui:

- aine, baasvedeliku või lisaaine klassifikatsioon on juba teatatud määrdeainete klassifitseerimise loetelus või on võimalik esitada pädeva asutuse väljaantud deklaratsioon nõuete täidetuse kohta.
- Aine on biolagunematu, kui see ei vasta lõpliku või iseenesliku biolagunemise kriteeriumidele.

Taotleja võib aine biolagunemise hindamiseks kasutada ka võrdlusandmeid. Võrdlusandmete kasutamine aine biolagunemise hindamiseks on aktsepteeritav ainult juhul, kui võrdlusaine erineb tootes kasutatud ainest ainult ühe toimerühma või fragmendi võrra. Kui võrdlusaine on kergesti iseenesest biolagunev ja toimerühmal on positiivne mõju aeroobsele biolagunemisele, võib kasutatud ainet samuti käsitada iseenesest kergesti biolagunevana. Toimerühmad või fragmendid, millel on positiivne mõju biolagunemisele, on: alifaatne ja aromaadne alkohol [-OH], alifaatne ja aromaadne hape [-C(=O)-OH], aldehüüd [-CHO], ester [-C(=O)-O-C], amiid [-C(=O)-N või -C(=S)-N]. Esitada tuleks piisav ja usaldusväärne dokumentatsioon võrdlusainega läbiviidud katsete kohta. Kui võrreldakse siin eespool nimetatud fragmendiga, tuleks esitada piisav ja usaldusväärne dokumentatsioon kõnealuse toimerühma positiivse mõju kohta struktuurilt sarnaste ainete biolagunemisele.

4.2. Bioakumuleeruvus

Võimalikku bioakumuleeruvust ei ole vaja kontrollida, kui ainel on mõni järgmistest omadustest:

- moolmass on üle 800 g/mool;
- molekuli läbimõõt on üle 1,5 nm (üle 15 Å);
- oktanolii-vee jaotuskoeffitsiendi logaritmi ehk log Kow väärtus on < 3 või > 7 ;
- biokontsentratsiooni tegur (bioconcentration factor, BCF) on kuni 100 l/kg;
- aine on polümeer ja sisaldab fraktsiooni moolmassiga alla 1 000 g/mool vähem kui 1 %.

Kuna enamik määrdeainetes kasutatavatest ainetest on küllalt hüdrofoobsed, peaks biokontsentratsiooni teguri väärtus põhinema lipiidide massiprotsendil ja tuleks tagada piisav toimeaeg.

Biokontsentratsiooni tegurit hinnatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa C osa punktile 13 või samaväärse katsemeetodiga.

Oktanooli-vee jaotuskoeffitsiendi logaritmi ($\log K_{ow}$) hinnatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 440/2008 lisa A osa punktile 8, meetodiga OECD 123 või samaväärse katsemeetodiga. Muu orgaanilise aine kui pindaktiivse aine (mille kohta katseandmed ei ole kättesaadavad) puhul võib kasutada arvutusmeetodit. On lubatud järgmised arvutusmeetodid: CLOGP, LOGKOW, (KOWWIN) ja SPARC. Kui osutatud meetodiga hinnatud $\log K_{ow}$ väärtus on kuni 3 või suurem kui 7, siis aine ei peaks olema bioakumuleeruv.

Jaotuskoeffitsiendi $\log K_{ow}$ väärtused kehtivad ainult orgaaniliste kemikaalide puhul. Anorgaaniliste ühendite, pindaktiivsete ainete ja teatavate metallorgaaniliste ühendite bioakumuleeruvuse hindamiseks tuleb biokontsentratsioonitegur mõõta.

Kriteerium 5. Taastuv toore

Taastuvast toormest saadud süsiniku sisaldus valmistootes on:

- ≥ 50 massiprotsenti 1. kategooria puhul,
- ≥ 45 massiprotsenti 2. kategooria puhul,
- ≥ 70 massiprotsenti 3. kategooria puhul,
- ≥ 50 massiprotsenti 4. kategooria puhul,
- ≥ 50 massiprotsenti 5. kategooria puhul.

Taastuvast toormest saadud süsiniku sisaldus on komponendi A massiprotsent \times [(taime)õlidest või (loomsetest) rasvadest saadud C-aatomite arv komponendis A jagatud C-aatomite koguarvuga komponendis A] pluss komponendi B massiprotsent \times [(taime)õlidest või (loomsetest) rasvadest saadud C-aatomite arv komponendis B jagatud C-aatomite koguarvuga komponendis B] pluss komponendi C massiprotsent \times [(taime)õlidest või (loomsetest) rasvadest saadud C-aatomite arv komponendis C jagatud C-aatomite koguarvuga komponendis C] jne.

Taotleja näitab taotluse vormil põhikomponentide taastuva tooraine tüübi, allika ja päritolu.

Hindamine ja kontroll: taotleja esitab pädevale asutusele käesolevale kriteeriumile vastavuse deklaratsiooni.

Kriteerium 6. Tehnilise taseme miinimumnõuded

- a) Hüdraulikavedelikud peavad vastama vähemalt ISO 15380 tabelites 2–5 ettenähtud tehnilise taseme kriteeriumidele. Tarnija loetleb oma toote teabelehel, milliseid kahte elastomeeri on katsetatud.
- b) Tööstuslikud õlid ja laevaseadmeõlid peavad vastama vähemalt standardis DIN 51517 esitatud tehnilise taseme nõuetele. Tarnija loetleb oma toote teabelehel, milline osa (I, II või III) on valitud.
- c) Mootorsae ketiõlid peavad vastama vähemalt ökomärgise Blue Angel standardis RAL-UZ 48 ettenähtud tehnilise taseme kriteeriumidele.
- d) Merenduses kasutatavad kahetaktilise mootori õlid peavad vastama vähemalt NMMA TC-W3 juhendis „Kahetaktiliste bensiinimootorite määrdeainete NMMA sertifitseerimine” ettenähtud tehnilise taseme kriteeriumidele.
- e) Maismaal kasutatavad kahetaktilise mootori õlid peavad vastama vähemalt ISO 13738:2000 ettenähtud EGD tehnilise taseme kriteeriumidele.
- f) Kõik muud määrdeained peavad vastama oma kasutusotstarbe nõuetele.

Hindamine ja kontroll: taotleja esitab pädevale asutusele käesolevale kriteeriumile vastavuse deklaratsiooni koos juurdekuulava dokumentatsiooniga.

Kriteerium 7. Ökomärgisel esitatav teave

Vabatahtlikus ökomärgise tekstilahtris esitatakse järgmine tekst:

- „— Kasutamine kahjustab vähem vett ja pinnast;
- sisaldab suure osa bioloogilise päritoluga materjali.”

Juhised tekstiväljaga vabatahtliku märgise kasutamise kohta on esitatud „Eli ökomärgise kasutamisujuhendis“ veebisaidil: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/promo/logos_en.htm

Hindamine ja kontroll: taotleja esitab pädevale asutusele märgistatud tootepakendi näidise koos käesolevale kriteeriumile vastavuse deklaratsiooniga.

Tabel 1

Kriteeriumid määrdeainete ja iga deklareeritud aine jaoks

	1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Kriteeriumid	Hüdraulikavedelikud ja traktori käigukastiõlid	Määrde ja dedvudmäärde	Mootorsae ketiõlid, vormimäärde, trossimäärde, dedvudõlid ja muud muutumatult keskkonda sattuvad määrde	Maismaal ja merel kasutatavad kahe-taktilise mootori õlid	Tööstuslikud õlid ja laevaseadmeõlid
Ohulaised ja riskilaised, mis iseloomustavad ohtu keskkonnale ja inimeste tervisele (Erand kriteeriumist 1a)	1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Määrdeaine taotluse esitamise ajal kehtiv tervise- või keskkonnaohu teade või riskilause	Puudub (Madalaim klassifitseerimispiir määruses (EÜ) nr 1272/2008 või direktiivis 1999/45/EÜ)	Puudub (Madalaim klassifitseerimispiir määruses (EÜ) nr 1272/2008 või direktiivis 1999/45/EÜ)	Puudub (Madalaim klassifitseerimispiir määruses (EÜ) nr 1272/2008 või direktiivis 1999/45/EÜ)	Puudub (Madalaim klassifitseerimispiir määruses (EÜ) nr 1272/2008 või direktiivis 1999/45/EÜ)	Puudub (Madalaim klassifitseerimispiir määruses (EÜ) nr 1272/2008 või direktiivis 1999/45/EÜ)
Teatavate ainete välistamine (Kriteeriumid 1b ja 2)	1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
OSPARI nimistu ained; veepoliitika valdkonna eritählepanu nõudvate ainete ELi loetelu ained; halogeenorgaanilised ained; nitritid; metallid ja metallühendid, välja arvatud Na, K, Mg, Ca ning paksendajate korral Li, Al ja nende ühendid; 1 või 2. kategooria kantserogeensed, mutageensed või reproduktiivtoksilised ained (R45, R46, R49, R60 või R61); määruse (EÜ) nr 1907/2006 XIV lisa kandidaatainete loetelu	< 0,010 %	< 0,010 %	< 0,010 %	< 0,010 %	< 0,010 %
Mürgisus veekeskkonna jaoks (Üksnes kriteerium 3.2)	Ainete kumulatiivne massikontsentratsioon (massiprotsentides) järgmistes kategooriates:				
	1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Mitte mürgine (D)	Äge mürgisus üle 100 mg/l või täheldatavat toimet mitte-avaldav kontsentratsioon üle 10 mg/l	Piiramatu			
Kahjulik (E)	Äge mürgisus vahemikus 10–100 mg/l või täheldatavat toimet mitte-avaldav kontsentratsioon vahemikus 1–10 mg/l	≤ 20	≤ 25	≤ 5	≤ 25
				≤ 20	

Mürgisus veekeskonna jaoks (Üksnes kriteerium 3.2)		Ainete kumulatiivne massikontsentratsioon (massiprotsentides) järgmistes kategooriates:				
		1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Mürgine (F)	Äge mürgisus vahemikus 1–10 mg/l või täheldatavat toimet mitteavaldav kontsentratsioon vahemikus 0,1–1 mg/l	≤ 5	≤ 1	≤ 0,5	≤ 1	≤ 5
Väga mürgine (G)	Äge mürgisus kuni 1 mg/l või täheldatavat toimet mitteavaldav kontsentratsioon kuni 0,1 mg/l	≤ 0,1/M (*)	≤ 0,1/M (*)	≤ 0,1/M (*)	≤ 0,1/M (*)	≤ 1/M (*)
Biolagunevus ja bioakumuleerimine (Kriteerium 4)		Ainete kumulatiivne massikontsentratsioon (massiprotsentides) järgmistes kategooriates:				
		1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Aeroobselt lõplikult biolagunev (A)		> 90	> 75	> 90	> 75	> 90
Iseenesest aeroobselt biolagunev (B)		≤ 5	≤ 25	≤ 5	≤ 20	≤ 5
Biolagunemis- JA bioakumuleerumisvõimetu (C)		≤ 5		≤ 5	≤ 10	≤ 5
Biolagunemisvõimetu JA bioakumuleeruv (X)		≤ 0,1	≤ 0,1	≤ 0,1	≤ 0,1	≤ 0,1
Fraktsioon, mille mürgisust veekeskonna jaoks (kriteerium 3.2) või biolagunemis/bioakumuleerumist (kriteerium 4) ei ole hinnatud		Ainete kumulatiivne massikontsentratsioon (massiprotsentides) järgmistes kategooriates:				
		1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
		< 0,5	< 0,5	< 0,5	< 0,5	< 0,5
Taastuva tooraine kasutamine (Kriteerium 5)		Ainete kumulatiivne massikontsentratsioon (massiprotsentides) järgmistes kategooriates:				
		1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Süsiniikuarvestuses:		≥ 50 %	≥ 45 %	≥ 70 %	≥ 50 %	≥ 50 %
		1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Tehniline miinimumtase (Kriteerium 6)		Hüdraulikaõlid: ISO 15380, tabelid 2–5 Traktori käigukastiõlid: peavad vastama oma kasutusotstarbe nõuetele.	Peavad vastama oma kasutusotstarbe nõuetele.	Mootorsae ketiõlid: vt RAL-UZ 48 Muud: peavad vastama oma kasutusotstarbe nõuetele.	Merel kasutatavad kahetaktilise mootori õlid: vt NMMA TC-W3. Maismaal kasutatavad kahe-taktilise mootori õlid: EGD tase standardis ISO 13738:2000.	Tööstuslikud õlid ja laevaseadmeõlid: DIN 51517

(*) M on kordaja, 10 aste, mida kasutatakse veekeskonna jaoks väga mürgiste ainete puhul, vt komisjoni direktiivi 2006/8/EÜ tabel 1b (ELT L 19, 24.1.2006, lk 12).

Kordaja (M)	Aine LC50 või EC50 väärtus („L(E)C50“)
1	$0,1 < L(E)C50 \leq 1$
10	$0,01 < L(E)C50 \leq 0,1$
100	$0,001 < L(E)C50 \leq 0,01$
1 000	$0,0001 < L(E)C50 \leq 0,001$

Ainete jaoks, mille LC50 või EC50 väärtus on madalam kui 0,0 001 mg/l, arvutatakse asjaomased kontsentratsiooni piirmäärad sarnasel viisil (asjaomastes kordaja 10 astmete vahemikes).

Tabel 2

**Erinevatele määrdeainete kategooriatele esitatavad nõuded seoses veekeskkonnale avaldatava mürgise toimega.
Nõuded määrdeainet ja selle põhikomponente käsitlevate andmete kohta**

Kriteerium 3.1	1. kategooria	2. kategooria	3. kategooria	4. kategooria	5. kategooria
Värskelt valmistatud määrdeaine äge mürgisus veekeskkonna jaoks kolmel troofilisel tasandil: vetikad, vesikirbud ja kalad	> 100 mg/l	> 1 000 mg/l	> 1 000 mg/l	> 1 000 mg/l	> 100 mg/l
Määrdeaine iga põhikomponendi äge mürgisus veekeskkonna jaoks kahel troofilisel tasandil: vetikad ja vesikirbud	> 100 mg/l	> 100 mg/l	> 100 mg/l	> 100 mg/l	> 100 mg/l